

AZƏRBAYCAN ELM FONDU

Azərbaycan Elm Fondunun Gənc Alim və
Tədqiqatçıların 6-cı qrant müsabiqəsinin
(EIF-GAT-6-2021-2(39)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

YEKUN ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Multikulturalizm və təhsil: kompleks layihənin əsasları**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Quliyeva Cəmilə Elçin qızı**

Qrantın məbləği: **40 000 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-GAT-6-2021-2(39)-13/09/5-M-09**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **02 mart 2022-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 aprel 2022-ci il – 01 aprel 2023-cü il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

Diqqət! Uyğun məlumat olmadığı təqdirdə müvafiq bölmə boş buraxılır

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

- 1 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə yerinə yetirilmiş işlər, istifadə olunmuş üsul və yanaşmalar
YUNESKO analitiklərinin fikrincə, XXI əsr humanitar bilik əsridir. Müasir humanistləşmə və humanitarlaşma prosesləri təhsilin paradiqmasının, onun idealının dəyişməsinə gətirib çıxardı: “savadlı insandan” “mədəniyyət adamına”. İnsanlar başa düşdülər ki, mürəkkəb istehsalı, avadanlıqları və insanları idarə edə bilən yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin olması kifayət deyil. Aydın oldu ki, insanın həm maddi, həm də mənəvi cəhətdən əldə etdiyi hər şeyi ən qiymətli, o cümlədən etnik mədəniyyət elementlərini itirmədən qoruyub saxlamağı və gələcək nəslə ötürməyi bacaran mədəni təhsilli insanlar lazımdır.
Bu baxımdan, təhsilin mövcud məzmununun mədəniyyətlərarası komponentlə zənginləşdirilməsini nəzərdə tutan, sosial-mədəni reallıqda baş verən köklü dəyişikliklərə adekvat olan təhsil sistemlərinin yenilənməsinə ehtiyac var ki, bu da təhsil meyilləri ilə yanaşı: fundamentallaşdırma, dünya birliyinin informasiyalaşdırılması, aksioloqlaşdırılması,

differentiaslaşdırılması, integrasiyası, plürallaşdırılması rəhbər prinsiplərdən biri kimi çıxış edə bilər.

Beləliklə, daxili multikultural təhsilin genişləndirilməsinə artan ehtiyac global təhsil məkanında gedən proseslərə uyğun gəlir. Bütün milli təhsil sistemləri öz daxili problemlərini həll edərək, buna baxmayaraq, multikultural, yəni. mürəkkəb, mürəkkəb, eyni başqaları ilə kəsişir və onun müxtəlif təsirlərini çoxaldır.

Dövrümüzdə yeni sosial-mədəni reallıqları nəzərə alaraq dünya pedaqoji fikri müvafiq təhsil strategiyası hazırlayır. Gənclərin çoxmillətli məkanda həyata hazırlanması vəzifəsi BMT, YUNESKO və Avropa Şurasının son onillik sənədlərində prioritet adlandırılıb. XXI əsrdə təhsilin inkişafı üzrə global strategiyalar üzrə YUNESKO-nun Beynəlxalq Komissiyasının hesabatı. məktəbin ən mühüm funksiyalarından birinin insanlara birgə yaşamağı öyrətmək, dövlətlərin və etnik qrupların mövcud qarşılıqlı asılılığının şüurlu həmrəyliyə çevrilməsinə kömək etmək olduğunu vurğulayır. Bu məqsədlər üçün təhsil, birincisi, insanın öz köklərini dərk etməsinə kömək etməli, ikincisi, onun dünyada tutduğu yeri müəyyənləşdirməyə kömək etməli, üçüncüsü, ona başqa mədəniyyətlərə hörmət hissi aşılamaq məqsədi daşıyır.

Şəxsiyyətin ümumbəşəri dəyərlərinin formalaşması prosesində təhsil aparıcı mövqe tutur. Eyni zamanda, təhsili təkcə müəllimləri daim rəhbər tutmuş metodik prinsiplər məcmuəsi kimi deyil, həm də insanlara səhv etməməyi və indiki zamanda səmərəli yaşayıb yaratmağı öyrədən sosial təcrübə kimi də qiymətləndirmək olar. Polietniklik şəraitində bu anlayışın belə dərk edilməsi multikultural təhsil kimi şərh edilə bilər.

Təhsildə multikulturalizm təhsilin mədəni plüralizm prinsipi əsasında qurulmasını, müəyyən bir cəmiyyəti təşkil edən bütün etnik və sosial qrupların bərabərliyini və bərabərliyini, insanlara milli və ya dini mənsubiyyətinə, cinsinə və ya yaşına görə ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyini qəbul etməyi nəzərdə tutur. . Bu, cəmiyyətin müxtəlifliyini onun inkişafında faydalı amilə çevirməyə kömək edir, insanın dəyişən mövcudluq şərtlərinə daha tez uyğunlaşmasını təmin edir, dünyanın daha çoxşaxəli mənzərəsini formalaşdırmağa kömək edir.

Multikultural təhsil cəmiyyətdə fəaliyyət göstərən bütün irqi, etnik və sosial qruplar üçün təhsil mühitini onların maraq və ehtiyaclarını əks etdirəcək şəkildə sistemli şəkildə dəyişdirərək təhsildə bərabər hüquq və imkanlar təmin edən ideya, proses və təhsildə innovativ hərəkətdir. qanuna zidd olmadıqda. Bu, müəyyən bir cəmiyyətdə mövcud olan bütün müxtəlif mədəni dəyərlərin, normaların, nümunələrin və fəaliyyət formalarının qorunub saxlanmasına və inkişafına, bu irsin, eləcə də innovativ yeni formasiyaların gənc nəsle ötürülməsinə yönəldilmişdir.

Multikultural təhsilin beynəlxalq təhsillə çox oxşar cəhətləri var. Beləliklə, nəticə belə olmalıdır:

digər xalqları başa düşmək və onlara hörmət etmək, qarşılıqlı anlaşma ehtiyacını dərk etmək, ünsiyyət qurmaq bacarığı, digər sosial və etnik qruplara münasibətdə təkə hüquqlar deyil, həm də öhdəliklər haqqında məlumatlı olmaq, millətlərarası münasibətlərin zəruriliyini dərk etmək. Həmrəylik, əməkdaşlıq, başqa icmanın və etnosun problemlərinin həllində iştirak etmək istəyi.

Həm təhsil, həm də tərbiyə əslində eyni funksiyaları yerinə yetirir. Amma fərqlər də var.

Multikultural təhsil mədəniyyətlərin qarşılıqlı əlaqəsinə diqqət yetirir, onlardan biri üstünlük təşkil edir, o, ilk növbədə, milli mədəni dəyərlərin mənimsənilməsini, müxtəlif mədəniyyətlərin plüralist mühitdə birgə yaşayışını, digər mədəni dəyərlərlə uyğunlaşmasını təmin edir. Yəni multikultural təhsildə milli imkanların nəzərə alınması beynəlxalq təhsildən daha vacibdir. Rusiya təhsilinin modernləşdirilməsi konsepsiyası qeyd edir ki, Rusiyanın inkişafının indiki mərhələsində təhsilin rolu onun demokratik və hüquqi dövlətə, bazar iqtisadiyyatına keçidi vəzifələri ilə müəyyən edilir. iqtisadi və sosial inkişafda dünya tendensiyalarından geri qalan ölkə.

Konsepsiyada mədəniyyətlərarası qarşılıqlı fəaliyyət miqyasının əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirilməsinin zəruriliyi qeyd edilir, bununla əlaqədar olaraq sosiallıq və tolerantlıq amilləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu keyfiyyətlərin inkişafı təkə özünün deyil, həm də qarşılıqlı əlaqədə olmalı olduğu digər mədəniyyətləri bilmədən mümkün deyil.

Daha sonra qeyd edilir ki, məktəblilər arasında vətəndaş məsuliyyəti və hüquqi özünüdərk, mənəviyyət və mədəniyyət, təşəbbüskarlıq, müstəqillik, tolerantlıq, cəmiyyətdə uğurlu sosiallaşma bacarığı və əmək bazarına fəal uyğunlaşma bacarıqlarının formalaşdırılması təhsilin ən mühüm vəzifələridir. Təəssüf ki, sənəddə elan edilmiş vəzifələrlə yanaşı, bu məsələlərdə prioritetlər göstərilmir. Bu, onların qərarını xeyli çətinləşdirəcək.

Multikultural təhsil müasir insanın şəxsiyyəti üçün ən son təhsil müəssisəsi kimi qəbul edilməlidir ki, bu da Aİ-nin rəsmi sənədlərində öz təsdiqini tapır.

Beləliklə, 1999-cu ildə Bolonyada əsas məqsəd - ali təhsilin Avropa məkanının yaradılması, eləcə də Avropa ali təhsil sisteminin qlobal miqyasda aktivləşdirilməsi elan edilən bəyannamə qəbul edildi. İstənilən sivilizasiyanın həyat qabiliyyətini və effektivliyini, o cümlədən mədəniyyətinin başqaları üçün nə qədər cəlbedici olması ilə qiymətləndirmək mümkün olduğundan, vəzifə qitənin mədəni və elmi ənənələrinə uyğun gələn tələbat səviyyəsini təmin etmək idi. Sorbon Bəyannaməsinin (1998) ümumi prinsiplərini dəstəklədiyini bir daha təsdiq edərək, Bolonya görüşünün iştirakçıları, digərləri ilə yanaşı, səmərəli mobillik qarşısındakı maneələrin aradan qaldırılmasını bəyan etdilər.

Bu da öz növbəsində dünya məkanı mədəniyyətlərinə asan inteqrasiya imkanını nəzərdə tutur. Aydın ki, bu bəyannamələrdə "multikulturalizm" ifadəsi işlədilməsə də, multikultural təhsil

ideyaları həyata keçirilərsə, onlarda elan edilmiş vəzifələri səmərəli həll etmək mümkündür.

Bu məqsədlər üçün təhsil, birincisi, insanın öz köklərini dərk etməsinə kömək etməli, ikincisi, onun dünyada tutduğu yeri müəyyənləşdirməyə kömək etməli, üçüncüsü, ona başqa mədəniyyətlərə hörmət hissi aşılamaq məqsədi daşıyır.

Bu baxımdan, təhsilin mövcud məzmununun mədəniyyətlərarası komponentlə zənginləşdirilməsini nəzərdə tutan, sosial-mədəni reallıqda baş verən köklü dəyişikliklərə adekvat olan təhsil sistemlərinin yenilənməsinə ehtiyac var ki, bu da təhsil meyilləri ilə yanaşı: fundamentallaşdırma, dünya birliyinin informasiyalaşdırılması, aksioloqlaşdırılması, differensiallaşdırılması, inteqrasiyası, plürallaşdırılması rəhbər prinsiplərdən biri kimi çıxış edə bilər. Bu vəzifənin yerinə yetirilməsi pedaqogikada müvafiq ideyaların, konsepsiyaların, nəzəriyyələrin təhlili ilə ayrılmaz şəkildə bağlıdır, burada multikultural təhsil ideyaları tək-cə müasir həyatın məhsulu deyildir. Onlar keçmişdə bəşəriyyətin bir çox böyük ağılları tərəfindən toxunulmuş və inkişaf etdirilmişdir.

2 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (faizlə qiymətləndirməli)
100 faiz

3 Hesabat dövründə alınmış **elmi nəticələr** (onların yenilik dərəcəsi, elmi və təcrübi əhəmiyyəti, nəticələrin istifadəsi və tətbiqi mümkün olan sahələr aydın şəkildə göstərməlidir)

Multikultural təhsilin vəzifələri:

- tələbələrin öz xalqlarının mədəniyyətini dərinlən və hərtərəfli mənimsəməsi;
- tələbələrin Rusiyada və dünyada mədəniyyətlərin müxtəlifliyi haqqında anlayışının formalaşdırılması;
- bəşəriyyətin tərəqqisini və fərdin özünü dərk etməsi üçün şəraiti təmin edən mədəni fərqliliklərə müsbət münasibətin aşılması;
- tələbələrin başqa xalqların mədəniyyətlərinə inteqrasiyası üçün şəraitin yaradılması;
- müxtəlif mədəniyyətlərin daşıyıcıları ilə məhsuldar qarşılıqlı əlaqə bacarıq və bacarıqlarının inkişafı;
- tələbələrin sülh ruhunda tərbiyəsi;
- etnotolerantlığın inkişafı;
- “Tarixi yaddaşın inkişafı” yolu ilə şagirdlərdə milli mənsubiyyət, ləyaqət, şərəf hislərinin formalaşdırılması, öz kiçik vətəninə, xalqının tarixinə marağın artırılması;
- tələbələrə xarici mədəniyyətlə tanış etmək;
- multikultural xarakter daşıyan rus mədəniyyətinə münasibətdə tələbə şəxsiyyətinin şüurlu, müsbət dəyər yönümlərinin formalaşması;

- özünün və başqa xalqların tarixinə və mədəniyyətinə hörmətin aşılınması;
- etnopedaqoji mühitdən şəxsiyyətin digər mədəniyyətlərin elementləri ilə qarşılıqlı əlaqəsi üçün əsas kimi istifadə edilməsi;
- şagirdin şəxsi, mədəni özünü-təyinetmə qabiliyyətinin formalaşması.

Multikultural təhsilin əsas prinsipləri

bunlardır:

- təhsilin etno-mədəni yönümlü olması;
- təhsil prosesinin etnopedaqojiləşdirilməsi;
- milli və etnik, habelə federal, regional və qlobal təhsil prosesində optimal birləşmə;
- ətrafdakı digər etnik qrupların məktəblilərinin mədəniyyətini öyrənməkdə şagirdlərin özlərinin fəal fəaliyyətinin təşkili;

• təhsil prosesində etnik mədəniyyətlərin qarşılıqlı zənginləşməsi. Multikultural təhsilin funksiyaları:

- milli kimliyin inkişafı;
- etnotolerant münasibətin formalaşması;
- bir tərəfdən dominant etnik qrupların, digər tərəfdən etnik azlıqların tərbiyə və təhsil sistemləri və normaları arasındakı ziddiyyətin aradan qaldırılması;
- mədəniyyətlərin müxtəlifliyi və onların qarşılıqlı əlaqəsi haqqında təsəvvürlərin formalaşdırılması;
- özünü həyata keçirmək üçün mədəni müxtəlifliyin əhəmiyyətinin dərk edilməsi;
- mədəni fərqliliklərə müsbət münasibətin formalaşdırılması;
- müxtəlif mədəniyyətlərin daşıyıcılarının müsbət qarşılıqlı əlaqəsi bacarıq və bacarıqlarının inkişafı və s.

Beləliklə, multikultural təhsil azsayılı və dominant mədəniyyətlərin pedaqoji cəhətdən əlverişli qarşılıqlı zənginləşməsini yaratmaq, nəticədə fərdin formalaşması və öz müqəddəratını təyin etmək məqsədi daşıyır.

Multikultural təhsilin məzmununun xüsusiyyəti onun çoxölçülü olmasıdır ki, bu da yüksək fənlərarası əlaqə ilə xarakterizə olunur ki, bu da multikultural təhsil problemlərini humanitar, təbiət elmləri, bədii və estetik dövrlərin akademik fənlərinin bir hissəsi kimi nəzərdən keçirməyə imkan verir. və ayrı-ayrı etnik qrupların tarixi və mədəniyyəti üzrə xüsusi kurslarda.

Multikultural təhsilin məzmununun meyarları bunlardır:

- tədris materialında humanist ideyaların əks olunması;
- Rusiya və dünya xalqlarının mədəniyyətlərinin xüsusiyyətləri;

- rus xalqlarının mədəniyyətlərində sülh və harmoniya şəraitində yaşamağa imkan verən ümumi və xüsusi adət-ənənə elementlərinin açılması;
- şagirdləri dünya mədəniyyəti ilə tanış etmək, qloballaşma prosesini, müasir şəraitdə ölkələrin və xalqların qarşılıqlı asılılığını üzə çıxarmaq¹.
- Şagirdlərin federal standartlar səviyyəsində bilik, bacarıq və bacarıqlara yiyələnməsinin təmin edilməsi, etnik kimliyin formalaşmasına, milli dəyərlərin, dillərin və mədəniyyətlərin nəsil-dən-nəslə ötürülməsinə fəal diqqət yetirilməsi;
- yerli xalqın milli həyat tərzini, adət-ənənələri, dini, ənənəvi sənətkarlığı və milli mətbəxi ilə tanışlıq;
- Rusiyada dəyişən sosial-iqtisadi vəziyyətə uyğun olaraq yeni istehsal növlərinin və yeni texnologiyaların inkişafı;
- qonşu xalqlara, onların dilinə, həyat tərzinə, adət-ənənələrinə, dininə hörmət və marağın, başqa xalqlara və onların milli mədəniyyətinə qarşı tolerantlığın aşılması;
- millətlərarası ünsiyyət dili və Rusiyanın rəsmi dili olan rus dilini yaxşı bilmək zərurəti haqqında şüurun formalaşdırılması, rus-milli və milli-rus ikidilliliyinin inkişafı;
- tələbələrin vahid təhsil məkanına sərbəst inteqrasiyasına, ətrafdakı mədəni mühitə uyğunlaşmaq və yüksək intellektli cəmiyyətdə yaşamaq bacarıqlarının formalaşmasına imkan verəcək yüksək bilik səviyyəsi;
- pedaqoji kadrların hazırlanması sisteminin etnosun və onun yaşadığı regionun inkişaf tendensiyalarına və perspektivlərinə uyğunlaşdırılması.

Ona görə ki, multikultural cəmiyyətdə bunu etmək mümkün deyil bütün milli mədəniyyətləri tam öyrənmək, müxtəlif mədəniyyətlərlə tanış olmaq xalq mədəniyyətləri aşağıdakı paralellər üzrə aparılmalıdır:

- etnik mədəniyyətin mövcudluğunun əsası kimi xalq fəlsəfəsi;
- insan təbiətində: kosmosla münasibət, təbiət (xalq təqvimi), təbiətdə davranış qaydaları;
- ailə: qohumluğa münasibət və onun əhəmiyyəti, idealları (ana, ata, oğul, qız və s.), ailə üzvləri arasında münasibətlər və s.;
- xalq yaradıcılığı: oyuncaq, folklor, geyim, məskən və s.;
- başqa xalqlarla münasibətlər: dostluq, müdaxilə etməmək mövqeyi və s.;
- xalq təbabəti: səhiyyə, bədən tərbiyəsi;
- etnoetiket;
- tabu: müxtəlif qadağalar sistemi;
- xalq adət-ənənələri, mərasimləri, ayinləri;

	<ul style="list-style-type: none"> • dəyər istiqamətləri. • multikultural təhsil bütöv olmalı və müxtəlif səviyyələrdə cəmiyyətin bütün aspektlərini əhatə etməlidir; • multikultural təhsil böhran yönümlü deyil, aktivləşdirici olmalıdır. Sonuncu potensial münaqişələrin qarşısını almaq üçün yaradıcı yolların tapılmasını nəzərdə tutur; • multikultural təhsil təkcə diaqnostik yox, profilaktik və düzəldici olmalıdır. Bura daxildir: mədəni stress və ya münaqişə yaşayanların ehtiyaclarının təhlili. Düzəliş tədbirləri artıq mövcud münaqişə vəziyyətlərini həll etmək üçün əsas bacarıqlara ehtiyacı olan insanlara maarifləndirici təsir göstərməklə bağlıdır; • multikultural təhsil davamlı və mütərəqqi olmalıdır. Cəmiyyətin əlavə təhsilə ehtiyacı olmasa (əlavə məlumat və inkişaf) inkişaf etməz.
4	<p>Layihə üzrə elmi nəşrlər (elmi jurnallarda məqalələr, monoqrafiyalar, icmaller, konfrans materiallarında məqalələr, tezislər) (dərc olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə, uyğun məlumat - jurnalın adı, nömrəsi, cildi, səhifələri, nəşriyyat, indeksi, Impact Factor, həmmüəlliflər və s. bunun kimi məlumatlar - ciddi şəkildə dəqiq olaraq göstərməlidir) <i>(surətlərini kağız üzərində və CD şəkildə əlavə etməli!)</i></p>
	<p>1. Quliyeva C. The current issues of the development of multicultural education at higher school. "Danish Scientific Journal" №61/2022 ISSN 3375-2389, p54-57 http://www.danish-journal.com/wp-content/uploads/2022/07/DSJ_61.pdf</p> <p>2. Quliyeva C. The impact of multiculturalism on education, Sciences of Europe # 96, (2022). https://www.europe-science.com/wp-content/uploads/2022/07/Sciences-of-Europe-No-96-2022.pdf</p>
5	İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər
6	Layihə üzrə ezamiyyətlər (ezamiyyə baş tutmuş təşkilatın adı, şəhər və ölkə, ezamiyyə tarixləri, həmçinin ezamiyyə vaxtı baş tutmuş müzakirələr, görüşlər, seminarlarda çıxışlar və s. dəqiq göstərməlidir)
7	Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak (əgər varsa)
8	Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak (burada doldurmalı)
9	Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s. çıxışlar) (məlumat tam şəkildə göstərməlidir: a) məruzənin növü: plenar, dəvətli, şifahi və ya divar məruzəsi; b) tədbirin kateqoriyası: ölkədaxili, regional, beynəlxalq)

	(burada doldurmalı)
10	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar, komplektləşdirmə məmulatları
11	Yerli həmkarlarla əlaqələr
12	Xarici həmkarlarla əlaqələr
13	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı (əgər varsa)
14	Sərgilərdə iştirak (əgər baş tutubsa)
15	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi (əgər baş tutubsa)
16	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s. (məlumatı tam şəkildə göstərilməlidir)

SİFARİŞÇİ:

Azərbaycan Elm Fondu

Şöbə müdiri

Quliyeva Mülayim Sahib qızı

(imza)

“ _ ” _____ 20_-ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Quliyeva Cəmilə Elçin qızı

(imza)

“ _ ” _____ 20_-ci il

AZƏRBAYCAN ELM FONDU

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

Azərbaycan Elm Fondunun Gənc Alim və
Tədqiqatçıların 6-cı qrant müsabiqəsinin
(EIF-GAT-6-2021-2(39)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

ALINMIŞ NƏTİCƏLƏRİN ƏMƏLİ (TƏCRÜBİ) HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ VƏ LAYİHƏNİN NƏTİCƏLƏRİNDƏN GƏLƏCƏK TƏDQIQATLARDAN İSTİFADƏ PERSPEKTİVLƏRİ HAQQINDA MƏLUMAT VƏRƏQİ

(Qaydalar üzrə Əlavə 16)

Layihənin adı: **Multikulturalizm və təhsil: kompleks layihənin əsasları**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Quliyeva Cəmilə Elçin qızı**

Qrantın məbləği: **40 000 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-GAT-6-2021-2(39)-13/09/5-M-09**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **02 mart 2022-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 aprel 2022-ci il – 01 aprel 2023-cü il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi

1

Layihənin əsas əməli (təcrübi) nəticələri, bu nəticələrin məlum analoqlar ilə müqayisəli xarakteristikası

Nəticə etibarlı ilə multikultural təhsil təhsilin modernləşdirilməsi konsepsiyasında bəyan edilən ehtiyaclara cavab verməlidir. Xüsusilə, təhsilin potensialından cəmiyyətin konsolidasiyası, ölkənin vahid sosial-mədəni məkanının qorunub saxlanması, fərdi hüquqların prioritetliyi, milli mədəniyyətlərin bərabərliyi və müxtəlif sosial-iqtisadi münasibətlər əsasında etno-milliy gərginliyin və sosial münaqişələrin aradan qaldırılması üçün tam istifadə edilməlidir. etiraf edir və sosial bərabərsizliyi məhdudlaşdırır. Çoxmillətli rus məktəbi rus və ana dillərinin qorunub saxlanması və inkişafında, rus mənlik şüurunun və özünəməxsusluğunun formalaşmasında öz əhəmiyyətini göstərməli olacaq. Yenilənmiş təhsil millətin, onun genofondunun qorunub saxlanılmasında, Rusiya cəmiyyətinin - yüksək həyat səviyyəsinə, mülki hüquqa, peşə və məişət mədəniyyətinə

malik cəmiyyətin davamlı, dinamik inkişafının təmin edilməsində əsas rol oynamalıdır. Ailənin maddi sərvətindən, yaşayış yerindən, milli mənsubiyyətindən və sağlamlıq vəziyyətindən asılı olmayaraq, hər yerdə gənclərin maraq və meyllərinə uyğun olaraq tam hüquqlu keyfiyyətli təhsilə bərabər çıxışını təmin etmək lazımdır. Yəni, multikultural təhsil almaq nəticəsində insan bir neçə keyfiyyətə yiyələnməlidir: öz mədəniyyətini öyrənmək üçün sabit motivasiya, tolerantlıq, fərqli mədəniyyətin nümayəndələri ilə ünsiyyət qurmaq bacarığı, millətlərarası qarşılıqlı münasibət mədəniyyəti. Bundan əlavə, hər bir insanın həyatının aşağıdakı funksiyalarından çıxış etmək lazımdır:

İstənilən uşaq, hansı etnik qrupdan asılı olmayaraq, müxtəlif etnik qrupların mədəniyyətlərinin estetik, əxlaqi, fiziki və digər elementlərinin qavranılmasına açıq olmağı öyrənir.

1. Ona görə də onun mənsub olduğu multikultural təhsilin əsas fəlsəfəsi ailənin, cəmiyyətin və özünün mütləq dəyəridir. O, ailənin, klanın, xalqın gələcəyidir.

2. İnsan insanlar arasında şəxsiyyətə çevrilir. Bir həqiqət var: insanlarla sizinlə necə davranmalarını istədiyiniz kimi davranın və ya başqa insanlara necə hörmət və qiymət verməyi bilin.

3. Həyat yer üzündəki əsas dəyərdir. Hər bir uşaq, bir bitki kimi, böyüməyə, həyat üçün çalışır. Təcrübə göstərir ki, həyatı sevməyən həyatı öldürür, ya da həyat onu öldürür.

4. Təhsildə relativizm. Bütün etnik qrupların bərabərliyi. “Yaxşı” və ya “pis” millətlər yoxdur. Xalqların birgəyaşayışının və qarşılıqlı fəaliyyətinin yeganə məqbul forması onların etnopedaqoji dialoqudur. Ötən əsr insana mənəvi harmoniya itkisi gətirdi.

İnsana təzyiq və sıxışdırmanın ən müxtəlif formaları - iqtisadi, sosial, siyasi, əxlaqi, dini, estetik, informasiya - cəmiyyətdə yadlaşmaya, idealların məhvəyə və məhvəyə səbəb olur.

Mövcud vəziyyətin fərqləndirici xüsusiyyətlərindən biri kimi “etnik səfərbərliyin artması” kimi xarakterizə etmək olar. Təkcə Rusiyada deyil, ümumən dünyada baş verən miqrasiya prosesləri ilə əlaqədar sosial reallıq fenomeni kimi mədəni məhrumiyyət xüsusi təhlükədir. Ona görə də bu gün multikultural təhsili “azad edici təhsil” adlandırmaq olar, çünki o, ideyaları, dəyərləri şübhə altına almağa, özün olmaqdan qorxmamağa, maraqlanmağa, sual verməyə, sinif yoldaşlarının mədəniyyəti və mədəniyyəti ilə maraqlanmağa təşviq edir. həyat kontekstində insan münasibətlərinin fəal sosial rekonstruktoru (transformatoru) olmaq, mədəni savadsızlıqdan, stereotiplərdən, qərəzlərdən xilas olmaq.

2

Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi haqqında məlumat (istehsalatda tətbiq (tətbiqin aktını əlavə etməli); tədris və təhsildə (nəşr olunmuş elmi əsərlər və s. – təhsil sistemində tətbiqin aktını əlavə etməli); bağlanmış xarici müqavilələr və ya beynəlxalq layihələr (kimlə bağlanıb, müqavilənin və ya layihənin nömrəsi, adı, tarixi və dəyəri); dövlət proqramlarında

(dövlət orqanının adı, qərarın nömrəsi və tarixi); ixtira üçün alınmış patentlərdə (patentin nömrəsi, verilmə tarixi, ixtiranın adı); və digərlərində)

(burada doldurulmalı)

Mədəniyyət öz şəxsiyyətin inkişafı funksiyasını o zaman reallaşdırır ki, o, insanı aktivləşdirir, fəaliyyətə həvəsləndirir. Fərd üçün əhəmiyyətli olan fəaliyyətlər nə qədər müxtəlif və məhsuldardırsa, ümumbəşəri və peşəkar mədəniyyətin mənimsənilməsi bir o qədər səmərəli olur. Şəxsiyyətin fəaliyyəti məhz xarici təsirlərin məcmusunun inkişafın məhsulu kimi fərdin yeni formasiyalarına çevrilməsinə imkan verən mexanizmdir. Bu, tədris və tərbiyə texnologiyalarının humanistləşdirilməsi strategiyası kimi fəaliyyət yanaşmasının həyata keçirilməsinin xüsusi əhəmiyyətini müəyyən edir. O, pedaqoji tapşırıqları fərdin fəaliyyətinin “şəxsi mənasına” “çevirməyə” imkan verir.

Son zamanlar hamının və hər hansı bir mədəniyyətin keşikçilərinin pedaqoji ənənələr olması fikri getdikcə aktuallaşır. Bu da təsadüfi deyil, çünki hər hansı bir xalqın mədəniyyəti ənənəvi təhsil mədəniyyəti vasitəsilə ötürülür.

Hətta iki və ya daha çox mədəniyyətlə üstüörtülü əlaqə bizi inandırır ki, onlar arasındakı fərqlər saysız-hesabsızdır. “Biz” və “Onlar” müxtəlif istiqamətlərdə səyahət edir, “Onlar” başqa dildə danışırlar. Hansı davranışın çılğın, nəyin normal olduğuna dair fərqli fikirlərimiz var, fəzilətli həyat haqqında fərqli fikirlərimiz var. Bütün mədəniyyətlər üçün ümumi olan ümumi xüsusiyyətləri - mədəni universalları müəyyən etmək daha çətindir.

1. Layihənin nəticələrindən gələcək tədqiqatlarda istifadə perspektivləri

1

Nəticələrin istifadəsi perspektivləri (fundamental, tətbiqi və axtarış-innovasiya yönü elmi-tədqiqat layihə və proqramlarında; dövlət proqramlarında; dövlət qurumlarının sahə tədqiqat proqramlarında; ixtira və patent üçün verilmiş ərizələrdə; beynəlxalq layihələrdə; və digərlərində)

(burada doldurulmalı)

Fundamental, tətbiqi və axtarış-innovasiya yönü elmi-tədqiqat layihə və proqramlarında; dövlət proqramlarında; dövlət qurumlarının sahə tədqiqat proqramlarında;

SİFARIŞÇI:

Azərbaycan Elm Fondu

Şöbə müdiri

Quliyeva Mülayim Sahib qızı

(imza)

“ ” _____ 20_ -ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Quliyeva Cəmilə Elçin qızı

(imza)

“ ” _____ 20_ -ci il

AZƏRBAYCAN ELM FONDU

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

Azərbaycan Elm Fondunun Gənc Alim və
Tədqiqatçıların 6-cı qrant müsabiqəsinin
(EIF-GAT-6-2021-2(39)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

ALINMIŞ ELMİ MƏHSUL HAQQINDA MƏLUMAT (Qaydalar üzrə Əlavə 17)

Layihənin adı: **Multikulturalizm və təhsil: kompleks layihənin əsasları**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Quliyeva Cəmilə Elçin qızı**

Qrantın məbləği: **40 000 manat**

Layihənin nömrəsi: **EIF-GAT-6-2021-2(39)-13/09/5-M-09**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **02 mart 2022-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 aprel 2022-ci il – 01 aprel 2023-cü il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

1. Elmi əsərlər (sayı)

No	Tamliq dərəcəsi	Dərc olunmuş	Çapa qəbul olunmuş və ya çapda olan	Çapa göndərilmiş
1.	Monoqrafiyalar			
	həmçinin, xaricdə çap olunmuş			

2.	Məqalələr həmçinin xarici nəşrlərdə	Quliyeva C. THE CURRENT ISSUES OF THE DEVELOPMENT OF MULTICULTURAL EDUCATION AT HIGHER SCHOOL, "Danish Scientific Journal" №61/2022 ISSN 3375-2389, http://www.danish-journal.com/wp-content/uploads/2022/07/DSJ_61.pdf Quliyeva C. THE IMPACT OF MULTICULTURALISM ON EDUCATION, Sciences of Europe (Paha, Czech Republic), ISSN 3162-2364, No 96 (2022)		
3.	Konfrans materiallarında məqalələr O cümlədən, beynəlxalq konfrans materiallarında			
4.	Məruzələrin tezisləri həmçinin, beynəlxalq tədbirlərin toplusunda			
5.	Digər (icmal, atlas, kataloq və s.)			

2. İxtira və patentlər (sayı)

No	Elmi məhsulun növü	Alınmış	Verilmiş	Ərizəsi verilmiş
1.	Patent, patent almaq üçün ərizə			
2.	İxtira			
3.	Səmərələşdirici təklif			

3. Elmi tədbirlərdə məruzələr (sayı)

No	Tədbirin adı (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s.)	Tədbirin kateqoriyası	Məruzənin növü (plenar,	Sayı

	(ölkədaxili, regional, beynəlxalq)	dəvətli, şifahi, divar)	
1.			
2.			
3.			

SİFARIŞÇI:

Azərbaycan Elm Fondu

Şöbə müdiri

Quliyeva Mülayim Sahib qızı

(imza)

“ _ ” _____ 20_-ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Quliyeva Cəmilə Elçin qızı

(imza)

“ _ ” _____ 20_-ci il